

Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Beogradu

Kurs: Analiza konflikata

SUKOB ETIOPIJE I ERITREJE

Jelena Kolarević

Beograd, januar 2011.

UVOD

Rat između Etiopije i Eritreje izgleda kao da se opire racionalnom objašnjenju. Iako bi države trebalo da uživaju potpunu nezavisnost od spoljne kontrole, nažalost, zemlje trećeg sveta kao one u Africi nisu slobodne da vode svoju politiku nezavisno. One to nisu u stanju zbog raznih razloga, kao što su međuzavisnost, zatim domaća politička pa i ekonomska situacija, što sve omogućava podsticaje spolja. Odnos između Etiopije i Eritreje varirao je od dobrih prijatelja ka neprijateljima. U radu se tvrdi da je izbijanje sukoba između njih (a pre svega sukoba na granici) najveći konvencionalni rat u prethodnoj deceniji, i da je imao svoje korene u unutrašnjim politikama obeju zemalja. Kvizidemokratija u obe zemlje omogućila je političkim elitama da učvrste svoju moć pomoću nacionalističke i agresivne spoljnopolitičke retorike. Ovo je primer međunarodnog sukoba koji ima korene u domaćim politikama zemalja u tranziciji.

Postavlja se pitanje šta je krenulo pogrešno i kako? Da bi to ispitali neophodna je skica kratke istorijske pozadine radi razumevanja i analiziranja odnosa dve zemlje. Unutrašnje političke dinamike i ideološke doktrine u Etiopiji i Eritreji su fokus naredne diskusije. Period srdačnosti i kasnije period neprijateljstva se razmatraju sledeće. Konačno, iznose se trendovi i izgledi za budućnost.

DRŽAVA ETIOPIJA

Etiopija je država Istočne Afrike, bez izlaza na more, koja zauzima najveći deo roga Afrike. Graniči se sa Sudanom na zapadu, Eritrejom na severu, Džibutijem, Somalijom na istoku i Kenijom na jugu.

U Etiopiji živi 78 miliona ljudi.¹ Gustina naseljenosti neravnomerno je raspoređena. Najveći deo stanovništva živi u centralnom regionu, dok je periferija slabije naseljena. Etiopiju karakteriše izrazita heterogenost stanovništva. Osnovi na kojima pripadnici grupa formiraju svoje identitete mogu biti razni. Najvažniji osnov razlikovanja je etnička srodnost, ali često i vera, jezik, način privređivanja, pripadnost istoj generaciji ili lokalnoj zajednici mogu biti dominantne odrednice identiteta.

Etiopska populacija je veoma raznovrsna. Većina stanovništva govori semitski ili kušitski jezik. Plemena Oromo, Amhara i Tigre čine tri četvrtine stanovništva, ali u Etiopiji živi i više od 80 etničkih grupa. Oko 55% Etiopljana su hrišćani, od toga 50% su etiopski pravoslavci, 5% su protestanti, katolici 0,9%. Muslimani čine 40% stanovništva, a animisti 4,6%.

Etiopija je ekonomski veoma nerazvijena zemlja, oslonjena na poljoprivredu i zavisna od klimatskih uslova. Oko 80% stanovnika Etiopije se bavi poljoprivredom, dok poljoprivredni proizvodi učestvuju sa preko 50% u BNP Etiopije i predstavljaju 85% njenog izvoza. Etiopija ima izuzetno nestabilnu klimu. Međutim, nedostatak padavina nije jedini uzrok gladi, već ona zavisi i od drugih problema. Dugoročna i intenzivna eksploatacija zemlje doprinela je degradaciji zemljišta, koje se koristi na tradicionalan, odnosno nisko produktivan način.

Dakle, pritisak velikog broja stanovnika na ograničene resurse, pre svega na hranu i vodu je ogroman. Zbog toga dolazi do nestašica i gladi, koji su važni uzroci izbijanja

---

¹ Po proceni za jun 2008. godine, isti izvor, www.cia.gov

konflikata.

Istorija Etiopije je po mnogo čemu jedinstvena među afričkim zemljama. Sa izuzetkom kratkog razdoblja uoči Drugog svetskog rata (1936-1941. godine), kada je bila pod italijanskom okupacijom, zemlja nikada nije bila evropska kolonija.

Prva zabeležena zemlja na području današnje Etiopije bilo je kraljevstvo Aksum. Zemlja je primila hrišćanstvo u IV veku, a vrhunac snage doseglo je u VI veku kada je kontrolisalo i južni deo Arapskog poluostrva. Širenje Islama počinje od VII veka. Ipak, zemlja nije osvojena i uključena u arapsko-islamsku sferu uticaja kao Egipat i Sudan na severu.

U XIV i XV veku etiopska država je uspela da održi premoć nad muslimanskim sultanatima koji su nastali uz njenu južnu granicu, ali nakon nekoliko poraza u početku XVI veka njen opstanak je doveden u pitanje. Tada je Portugal uputio vojnu pomoć Etiopiji i muslimani su pobeđeni. Etiopska država je uspela da očuva nezavisnost pred nadirućom evropskom kolonijalizacijom. U sledećih četrdeset godina Etiopija se modernizovala, proširila prema jugu i znatno obogatila izvozom kafe.

Moderna istorija Etiopije može se podeliti na četiri perioda.

Prvi period obuhvata vlast Hajla Selasija od 1916. do 1955. koja se odlikuje modernizacijom, razvojem i borbom za nezavisnost. Prvi period počinje dolaskom Hajla Selasija na mesto regenta. Selasije je gotovo šezdeset godina vladao Etiopijom, stvarajući od nje modernu državu. Još kao regent, razvio je moćnu birokratiju, zapošljavajući obrazovane ljude u državnoj administraciji. Rukovođen idejom da će princip kolektivne bezbednosti sačuvati jedinu slobodnu afričku zemlju od evropskih kolonijalnih ambicija, izdejstvovao je primanje Etiopije u Ligu naroda, 1923. godine. Uveo je tržišnu privredu i ukinuo je ropstvo. Kada se 1928. godine proglasio kraljem, Etiopija je sticala bogatstvo na izvozu kafe, po celoj zemlji gradile su se saobraćajnice, što je omogućilo porast broja trgovaca i preduzimača, naročito stranih. Dalji razvoj Etiopije nije pogodovao ambicijama Musolinija, koji je želeo da uspostavi prevlast na Rogu Afrike. Godine 1935. Italija je otpočela agresiju na Etiopiju, Selasije nije naredio opštu mobilizaciju. Zemlja je osvojena posle 7 meseci rata i sledećih pet godina čini deo Italijanske Istočne Afrike. Britansko–etiopska armija 1941. oslobađa Etiopiju. Selasije ulazi u Adis Abebu kao oslobodilac i nastavlja da vlada zemljom. Februara 1945. u susretu sa Ruzveltom, Selasije zagovara priključenje Etiopiji bivše italijanske kolonije – Eritreje. Godine 1952. Eritreja ulazi u federaciju sa Etiopijom.

Druga faza obuhvata njegovu vlast od kraja pedesetih do pada režima 1974. Nju odlikuje opadanje moći poretka i borba za održanje monarhije. Deo elite shvata da je promena stanja nemoguća bez svrgavanja cara i decembra 1960. godine neki pripadnici službe bezbednosti i vojske pokušavaju da izvedu puč.

Međutim, većina vojske kao i crkva ipak su ostale lojalne caru i puč propada. Selasije nije poklonio dovoljno pažnje uzrocima ovog događaja. Početkom šezdesetih izbijaju i dva konflikta u Etiopiji koja će se pokazati kao najdugotrajnija: sukob sa Somalijom oko Ogadena i ustanak Eritreje. Drugi dugotrajni konflikt, ustanak u Eritreji,

izbio je 1961. i neprestano trajao trideset godina, sve do 1991. Situaciju dodatno pogoršava suša i velika glad na severoistoku zemlje 1972/74. godine, koju je vlast pokušala da prikrije pred svetskom javnošću. Pobunjeni oficiri koje predvodi major Mengistu Hajle Mariam dolaze na vlast 1974. godine.

Treći period obuhvata vlast socijalističkog režima, od 1974. do 1991., koji je ispunjen sukobima i velikim stradanjima stanovništva. Etiopija je proglašena socijalističkom zemljom 20. decembra 1974., čime počinje treći period moderne istorije zemlje – vlast Derga. Marksistička organizacija, Etiopska narodna revolucionarna partija (ENRP), konkurent vladajućem Dergu, odmah je počela oružanu borbu protiv vojne vlasti Mengistua, zahtevajući povratak na civilnu vlast. Mengistuov režim je međutim uspeo da se učvrsti u celoj zemlji i potom da se obračuna sa ENRP, ubivši i proteravši pri tome hiljade obrazovanih mladih levičara. Mengistuov režim je poveo Etiopiju u real-socijalističkom pravcu. Uvedena je komandna privreda kojom je rukovodila režimu odana, disciplinovana partija osnovana 1974. Već 1975. država je preuzela celokupno vlasništvo nad zemljom, uz ograničavanje pojedinačnih poseda na 25 ari. Nacionalizovane su i celokupna industrija, bankarski sektor, velike trgovine i sva nepokretna imovina koja se smatrala viškom. Međutim, zemljišne reforme nisu donele visok prinos u poljoprivredi. To je dovelo do tragičnih posledica i konačno do velike gladi. Tokom 70-ih Etiopija nastavlja sukobe sa Somalijom. Takođe, u toku su i sukobi sa Eritrejom.

Savremeni, četvrti period traje od 1991. do danas. Sukobi sa Dergom okončani su maja 1991. kada je Mengistu napustio zemlju. Predsednik ENRP, etnički Tigrai Meles Zenavi je preuzeo vlast. Između predstavnika političkih grupa koje su pobedile režim dogovoreno je da se politička moć podeli po etničkom principu i da se narodima omogući pravo na mirno napuštanje federacije. Eritreja je nakon održanog referenduma, sporazumno napustila federaciju 1993. Pravo na samoopredeljenje će biti uskraćivano drugim narodima (naročito Oromo i Somalima) a proces etničke federalizacije ostaće trajan problem, koji Zenavi, tokom 17 godina vlasti do danas, nije uspeo da reši.

DRŽAVA ERITREJA

S druge strane, Eritreja, najmlađa afrička država i jedna od najmanje poznatih država na afričkom kontinentu, smeštena je uz obalu Crvenog mora.

Eritreja se na istoku i severoistoku graniči sa Crvenim morem po kojem je i sama država dobila ime. Naime, ime Eritreja vuče poreklo od rimskog naziva za Crveno more, *Mare Erithraeum*. Na severu i severozapadu graniči se sa Sudanom, na jugu sa Etiopijom, a na jugoistoku sa Džibutijem.

Klima je umerena u planinskoj unutrašnjosti, gde je koncentrisan i najveći deo stanovnika. Stanovništvo Eritreje čini devet etničkih grupa. U religijskom pogledu otprilike polovina stanovništva su hrišćani dok je druga polovina muslimanska. Kao i susedna Etiopija i Eritreja je stara hrišćanska zemlja. Hrišćani danas naseljavaju uglavnom planinsku unutrašnjost dok su muslimani smešteni u obalnom pojasu.

Eritreja je jedna od najsiromašnijih zemalja sveta. Poljoprivreda je nedavno razvijena i pati od posledica čestih suša.

Istorija Eritreje je bila burna i krvava. Bila je deo etiopskog kraljevstva Aksum sve do njegovog pada u VIII veku naše ere, zatim u XVI veku dolazi pod otomansku vlast.

Moderna istorija Eritreje započinje italijanskom kolonijalizacijom. 80-ih godina XIX veka Italijani su okupirali eritrejsku luku. Italija je Eritreju proglasila svojom kolonijom 1890. godine.

Godine 1941. Italijani su proterani iz Eritreje a mandat nad zemljom preuzela je Velika Britanija u dogovoru sa drugim velikim silama. Do ovog trenutka mešanje Etiopije u poslove Eritreje bilo je ograničeno. Do XX veka i dolaska Britanaca ove dve zemlje su se kretale odvojenim ekonomskim i političkim putevima.

Sa odlaskom Italijana iz Eritreje na čelo Etiopije se vratio Haile Selasije. Car Selasije je bio zainteresovan za Eritreju nastojeći da u njoj ostvari svoj uticaj pre svega mešajući se u crkvene prilike. Britanski otpor na mešanje Etiopije u poslove Eritreje bio je mek, pa je Eritreja sve više potpadala pod uticaj Etiopije. Nakon Drugog svetskog rata mandat nad Eritrejom preuzele su Ujedinjene nacije. Etiopija je vršila snažan uticaj na Ujedinjene nacije da ona dobije mandat nad Eritrejom. Ujedinjene nacije donele su rezoluciju prema kojoj je trebalo oformiti federaciju između Etiopije i Eritreje. Godine 1952. rezolucija je stupila na snagu, Etiopljani su zamenili Britance, a da se pri tome ni jednog trenutka nije uzela u obzir volja većine eritrejskog naroda.

KA NEZAVISNOSTI

Dakle, izgrađena u modernu kolonijalnu državu, koju su Italijani kolonijalizovali 1890., Eritreju je činilo devet etno-lingvističkih grupa. Nakon poraza fašizma 1941. godine teritorija postaje Britanski protektorat sve dok nije rezolucijom UN ušla u federaciju sa Etiopijom 1952. Deset godina kasnije, car Haile Selasije samovoljno je ukinuo federaciju i pripojio Eritreju Etiopiji što je dovelo do oružanih sukoba koji su trajali trideset godina (1960 – 1991.), i završeni nezavisnošću Eritreje.

Godine 1962. Etiopija je prekršila rezoluciju i izvršila aneksiju Eritreje proglašivši je jednom od svojih pokrajina. Gotovo istodobno počinje organizovana pobuna protiv etiopske vlasti. Raspršene skupine pokreta otpora povezale su se međusobno, a pomoć su dobijali iz dijaspore. Organizovali su se u dva pokreta: 1. Eritrejski Oslobođilački Front (ELF) i 2. Eritrejski narodni oslobođilački Front (EPLF).

Godine 1972. državnim udarom u Etiopiji skinut je sa vlasti Haile Selasije, a vlast je preuzela marksistička organizacija Derga na čelu sa Mengistu Haile Miriam. Mengistu je nastavio borbu protiv eritrejskih pobunjenika uz pomoć Sovjetskog Saveza. Međutim, svi naponi usmereni ka uništenju pobunjenika bili su uzaludni. Eritrejski narodni oslobođilački Front (EPLF) je preuzeo vodeću ulogu u pokretu otpora i uspešno odbacio sve etiopske ofanzive iako je odnos bio 1:10 u korist Etiopije; više od 30% boraca EPLF-a bile su žene.

Međutim, zemljišne reforme koje je Mengistu izvršio 1975. godine radi povećanja poljoprivrednog prinosa nisu uspele. Da bi omogućio ishranu vojske i prenaseljenih gradova, režim primorava seljačke zadruge da dostavljaju žitarice po niskim cenama. To je dovelo do tragičnih posledica i konačno do velike gladi 1984/5., tokom koje je 1/6 stanovništva bila ugrožena i koja je dovela Etiopiju u središte pažnje svetske javnosti. Odgovori vlasti na nestašicu hrane bili su masovno raseljavanje stanovništva i ruralizacija. Preko 600.000 ljudi sa gladnog severa transportuje se na zapad i jug, što remeti demografsku ravnotežu i dovodi do novih konflikata.

Sredinom osamdesetih, cela Eritreja i narod Tigrai su ustali protiv Mengistua, koji im neko vreme odoleva pojačanom mobilizacijom vojske i korišćenjem pomoći koju dobija od Moskve. Od 1987. godine Eritrejski narodno oslobodilački front (EPLF) probija se iz planina i vodi uspešnu vojnu kampanju. Početkom 1988. EPLF počinje usklađivanje akcija s Tigrai narodno oslobodilačkim frontom (TPLF), marksističkom organizacijom koja se borila za autonomiju Tigraia. Kako je pomoć SSSR-a obustavljena, od 1989. počinje serija teških poraza Mengistuovog režima, koji je primoran da potpuno evakuiše region Tigrai. Tada TPLF organizuje Eritrejski narodno demokratski pokret (EPDP) kojim mobiliše pretežno narod Amhare. Ujedinivši se, ove dve formacije osnovale su Etiopski narodno revolucionarno demokratski front (EPRDF), čije su snage lako zauzele centralne delove države. Kada je Eritrejski narodno oslobodilački front (EPLF) zauzeo luku Masavu, vojno i moralno poražena vlada je ostala izolovana. Nedugo posle toga snage TPLF su se približile Adis Abebi i Mengistu je objavio kraja socijalizma, ali ne i njegove vlasti.

Međutim, neuspeh u borbi protiv pobunjenika i neuspeh u rešavanju drugih problema u samoj Etiopiji doveo je do gubljenja podrške u zemlji i pada Mengistuovog režima 1991. godine. To je podstaklo prinudno raseljene da se vrate svojim domovima a režim gubi i poslednja uporišta u ruralnim područjima.

Eritreji je obećano da će se u roku od 2 godine održati referendum o njenoj nezavisnosti. Referendum je održan pod pokroviteljstvom UN 1993. godine, a na njemu je 99% Eritrejaca podržalo stvaranje nezavisne države. EPLF je organizovao prelaznu vladu. Međutim, mir sa Eritrejom nije potrajao dugo.

ODNOS ETIOPIJE I ERITREJE

Do izbijanja sukoba 8. maja 1998. na granici (teritorija oko gradova Bademe i Zapambesa), odnos između Etiopije i Eritreje od kraja rata za nezavisnost bio je krajnje prijateljski i odnos saradnje. Do promene odnosa dolazi sredinom devedesetih kada zemlje počinju da vode nekompatibilne ekonomske politike. Eritreja 1997. godine uvodi novu valutu, a Etiopija zahteva da se sve transakcije između ove dve zemlje obavljaju posredstvom stabilne valute. Odnosi zahlađuju i Eritreja proteruje sve Etiopljane iz dve eritrejske luke². Brodovi sa tovarom su blokirani, tako da je Etiopija bila primorana da se okrene trgovini preko Džibutija.

Problem koji je direktno doveo do sukoba je problem na granici. Eskalacija graničnog

---

² Luka Asab je bila od izvanrednog značaja za Etiopiju koja nema izlaz na more. Unutar Etiopije postoji rasprostranjeno mišljenje da je Etiopija u ratu trebalo da zauzme luku, za koju se smatra da joj po pravu pripada.

spora u 1998. godini pa i sam rat između Etiopije i Eritreje bio je besmislen, užasan i potpuno neočekivan za većinu posmatrača. Dve zemlje imaju bliske kulturne i političke veze i njihov razvod u periodu 1991-93. doveo je do stvaranja prve nove države u istoriji postkolonijalne Afrike. Pre izbijanja rata i etiopski i eritrejski lideri bili su poštovani, imali su duboke političke i lične veze i bili su hvaljeni od strane Bila Klintonu kao „Afrički lideri novog stila“ posvećeni demokratizaciji i brzim investicijama koje su vodile razvoju Afrike bez etničkog i plemenskog nasilja. Jedna od prvih indikacija dobrog odnosa je bila na konferenciji o miru i pomirenju održanoj u Adis Abebi u julu 1991. gde je EPRDF pristala na priznavanje prava na samoopredeljenje Eritrejaca, a na drugoj strani su odložili održavanje referenduma o nezavisnosti za dve godine kako bi omogućili Etiopiji da sredi odnose sa svojim multietničkim grupama. Još jedan dokaz saradnje bio je sporazum koji je potpisan u januaru 1992. koji je omogućavao pristup i korišćenje luke Asab. Godine 1993. kada je došlo do stvaranja nezavisne eritrejske države, suverenitet nad spornom teritorijom nije bio jasno definisan. Međutim, 1993. godine potpisani su i drugi sporazumi, a jedan od najvažnijih bio je sporazum o slobodnom prelazu Etiopljana i Eritrejaca preko njihovih nacionalnih granica.

Većina ovih sporazuma je narušena početkom prvih sukoba oko granice 6. maja, koji je nastao sa odlukom Etiopije da blokira eritrejske luke i da sav uvoz i izvoz prebaci u Džibuti i luke na severu Somalilenda. To je izazvalo prepirke u narednih mesec dana, koje su dovele do međusobnog bombardovanja.

NEPOSREDNA POZADINA KONFLIKTA

Granica Etiopije i Eritreje koja je duga oko 1.000 km postavljena je dogovorima i različitim ugovorima između 1890 i 1908. godine. Od ovih sporazuma najvažniji je onaj od 15. maja 1902. u Adis Abebi. Italijansko-etioipski ugovor, na većini karata uključuje sporno područje Badme kao deo jugo-zapadne Eritreje, međutim područje Badme došlo je pod etiopsku upravu nakon aneksije 1962. godine.

Nakon 1962.godine, u toku ratu protiv Derga, kontrola nad regionom podeljena je između EPLF-a i TPLF snaga koje su se slagale oko razgraničenja granice, međutim on je ostavljen po strani u sporazumu o nezavisnosti Eritreje.

Granični problem bio je samo izgovor za rat. Šta god bio razlog, teškoće su proizašle iz ekonomskih i političkih tački gledišta. Znaci nespojivosti započeli su ubrzo nakon nesporazuma oko određenih odredbi sporazuma koji se odnosi na trgovinu i investicije.

Ne mogu se okriviti ni jedna od zemalja za ometanje sprovođenja sporazuma, jer je očigledno da je takav problem usledio zbog različitosti u pristupu ekonomskom i političkom razvoju zemlje. Međutim, može se reći da je do sukoba došlo zbog nedostatka političke volje ili nespremnosti da se dela u najboljem interesu naroda dve zemlje. Ali i iz ekonomskih razloga, koji su nastali oko problema opadanja uvoza i izvoza.

U političkom smislu, centralna tačka sukoba pored demarkacije granice bila je i nacionalnost. Protokol sporazuma iz 1993. godine je podrazumevao slobodno kretanje ljudi između Etiopije i Eritreje. Takođe, dogovoreno je da za građane Etiopije i Eritreje nisu potrebne vize. Međutim, problemi su izbili ubrzo i u ovoj oblasti (po ovom pitanju). Pored pitanja državljanstva, glavni problem za početak rata je bila demarkacija granice.

Kriza je kulminirala jula 1997., kada su Etiopljani vojno okupirali grad Badem³ i smenili civilnu upravu nad gradom uprkos protestima po Eritreji. Ustvari, problemi oko granice počinju već 1991., odcepljenjem Eritreje. Eritrejci koji su živeli u pograničnim oblastima kažnjavani su zbog kršenja zakona Etiopije, što nije ozbiljno shvaćeno od strane Asmare, koja je te incidente ignorisala kao kapric pokrajinskih organa.

PERIOD SUKOBA

Godine 1998. izbio je sukob između ove dve zemlje zbog nerešenih graničnih pitanja. Eritreja i Etiopija su zadržale relativno stabilan odnos do maja 1998., kada se prividno granično neslaganje pretvorilo u rat.

U avgustu 1997. godine eritrejski predsednik pozvao je etiopskog predsednika kako bi se izbegli sukobi i predložio stvaranje zajedničke granične komisije, sa ciljem da mirno reši sporno pitanje. Međutim, u oktobru 1997. godine Etiopija je izradila novu mapu Badme regiona. Etiopski vojnici zauzeli su nekoliko sela na tom području, zamenivši eritrejsku administraciju. A zatim su etiopske snage proterale eritrejske poljoprivrednike.

Sukob počinje 6.maja 1998. kada je etiopska milicija ubila pripadnika eritrejske patrola blizu Badme. Eritreja je odgovorila pomeranjem trupa u tom području. Nakon ovog je Etiopija objavila rat 13. maja 1998. Rat je vođen na tri glavna fronta⁴: oko Badmea na zapadu, Zela Ambesa-egale u centralnom delu granice i oko Burija na istoku, malih pograničnih mesta.

Posle graničnih sukoba došlo je do uzajamnog bombardovanja. Eritreja je bombardovala Mekele, glavni grad provincije Tigra, tri puta, gde je ubijen 51 civil i ranjeno više od 132 lica. A u dva navrata Etiopija je bombardovala eritrejske vojne instalacije nedaleko od Asmare.

Eritreja se i dalje zalagala za mirno rešavanje sukoba uključujući i međunarodno posredovanje, ali Etiopija je objavila da je totalni rat neizbežan i nastavila sa vojnim akcijama. Obe zemlje, iako siromašne, potrošile su desetine miliona dolara na nabavku nove vojne opreme. Februara 1999., Etiopija je u munjevitoj ofanzivi preuzela Badme, i nastavila je da niže vojne pobeđe do aprila 2000., kada je povratila sve položaje koje je prethodno držala, ali i neke eritrejske teritorije.

Obe zemlje su proterivale pojedince koje su imali poreklo ili državljanstvo suparničke strane. Vođene su ekstenzivne propagandne kampanje, dok je Eritreja finansijski podržavala gotovo sve pobunjeničke pokrete u Etiopiji. Rat je bio veoma krvav, stradalo je oko 100.000 ljudi,⁵ najvećim delom zbog rovovske borbe i samoubilačkih pešadijskih napada koje je inicirala Etiopija.

---

³ Badme je malo mesto od tek par hiljada ljudi bez ikakvog strateškog značaja za obe zemlje. Posrednici u ovom konfliktu su predlagali, da se spor reši tako što bi međunarodna zajednica „izgradila drugi, novi Badme“.

⁴ Videti mapu 2

⁵ “Ethiopia and Eritrea: War or Peace?”, ICG Africa Report N° 68, International Crisis Group, 24. 9. 2003.

Kao direktna posledica rata javlja se potreba za masovnim raseljavanjem ljudi, civila u sigurnije delove zemlje. Etiopija nakon proglašenja rata deportuje sedamdeset hiljada Eritrejaca. Meri Robinson, komesar za ljudska prava UN, 24. juna 1998. optužila je Etiopiju za brutalno kršenje ljudskih prava i pozvala vladu da obustavi proterivanje Eritrejaca. Proterivanje se sprovodilo ne samo kroz deportaciju već i kroz isterivanje sa radnih mesta, primoravanjem da prodaju imovinu i domove ispod tržišne cene. Eritreja je takođe deportovala Etiopljane u periodu 1991-1992.

Izveštaji iz obe zemlje o broju umrlih i broju civilnih žrtava su krajnje kontradiktorni. Eritrejci tvrde da je od izbijanja sukoba poginulo ili ranjeno 7.000 eritrejskih vojnika, dok Etiopljani kažu da je izneti broj žrtava "gomila laži", tj. da je preuveličan i tvrde da je preko 1.500 etiopskih vojnika ubijeno u kontranapadu.

Mirovne pregovore je bilo veoma teško započeti jer su obe strane kao uslov za pregovore zahtevale povlačenje sa teritorija koje su obe smatrale svojim. U aprilu 2000. počinju prvi razgovori u Alžiru. Oni su propali zbog nepomirljivih stavova strana prema pitanju da li obustava vatre treba da prethodi potpisivanju mirovnog sporazuma ili obrnuto.

I Eritreja i Etiopija su se kao članice međunarodnih organizacija, poput Organizacije afričkog jedinstva imale istaknute uloge u promociji mira u regionu, uključujući i pokretanje inicijative za mirno rešavanje sukoba u Somaliji, Ruandi, Sudanu, i pri tome obe su u više navrata isticale privrženost mirnom rešenju graničnih sporova. Nijedan od napora SAD i Ruande da pomognu u rešavanju sukoba nije prihvaćen. 26. juna 1998., Savet bezbednosti je usvojio rezoluciju, i preporučio demilitarizaciju zone koju će zauzeti međunarodne snage. Sporazum je predviđao vraćanje na stanje pre 1998., uspostavljanje 25 km široke demilitarizovane zone (isključivo na eritrejskoj teritoriji) i postavljanje snaga UN za održavanje mira, koje bi pomogle u demarkaciji granice. Obe strane su prihvatile ovu rezoluciju.

Konačni sveobuhvatni mirovni sporazum potpisan je u decembru 2000. godine u Alžiru.⁶ Po njemu, obustavljanje neprijateljstava je trajno, svi zatvorenici se oslobađaju i uspostavlja se Nezavisna komisija za demarkaciju (Etiopsko - eritrejska granična komisija). Sledećeg meseca u Privremenu zonu bezbednosti (PZB) stiže 4.200 pripadnika Misije Ujedinjenih nacija u Etiopiji i Eritreji (UNMEE).

Konačna odluka Komisije o demarkaciji doneta je 2002. godine. Po ranijem sporazumu obe države ona je bila, bez obzira na njen ishod, obavezujuća za sve. Međutim, ispostavilo se da bi po ovom rešenju mesto Badme pripalo Eritreji. Etiopija odbija ovu odluku. Kasnije je samo načelo prihvaćeno, ali je uslovljeno nastavkom pregovora o pojedinim rešenjima. Eritreja je odbila bilo kakve pregovore. Ceo proces ulazi u nov period krize, koji je obeležen sve češćim ukopavanjem stavova. Eritreja je potpuno nezadovoljna novonastalom situacijom, pre svega zbog produžavanja statusa Zone bezbednosti koja zauzima samo eritrejsku teritoriju. Vršiti se pritisak da se Zona ukine, kao i da UNMEE napusti zemlju i odbija se posredovanje specijalnog izaslanika UN, Lojda Eksvortija. Sredinom 2003. godine još uvek su u toku neslaganja oko granice uprkos potpisanom sporazumu o miru iz 2000. godine.

---

⁶ "Agreement between Eritrea and Ethiopia", Alžir, 12.12.2000., USIP, www.usip.org/library/index.htm

Komisija je konačno 2005. završila rad, ne ispunivši svoju svrhu, što je zatvorilo poslednji kanal komunikacije između dve zemlje. U ovakvim okolnostima kada nema nikakvog dijaloga, nov pogranični incident bi lako mogao da dovede do novog rata, iako ga obe vlasti u suštini ne žele. Predsednicima Etiopije i Eritreje, Zenaviju i Afverkiju više odgovara "tinjanje" ovog konflikta, koji im daje slobodu da u ime ugrožene nacionalne bezbednosti održavaju svoje režime represivnim metodama. Demobilizacija koja je predviđena u Alžiru nije sprovedena, niti će biti dok se sukob ne razreši. Eritreja zadržava ogromnu vojsku od 300.000 ljudi, zasnovanu na prinudnoj mobilizaciji i ogromnom udelu vojnih troškova u ukupnom budžetu. Etiopija je prepolovila armiju na 150.000 ali zadržava prednost razvojem, pre svega, vazdušne sile. Ova militantnost odgovara prirodi autoritarnih režima i omogućava im da snažno deluju na unutrašnje protivnike.

Međunarodna zajednica podržala je misiju Ujedinjenih nacija u Etiopiji i Eritreji od oktobra 2000. do sada u „Privremenoj zoni bezbednosti“ . Na ovom području je ostalo relativno mirno tokom prisustva ove misije. Velika suša i glad koja je zahvatila obe zemlje u periodu 2002/2003. godine pretile su da će ponovo dovesti do eskalacije problema, međutim do toga ipak nije došlo.

ETIOPIJA NAKON KONFLIKTA

Po okončanju rata, vođe obe države se proglašavaju pobednicima i nastavljaju svoju vlast na talasima ovih nepostojećih pobeda. Međutim, ni to ne može da traje dugo, jer opozicija vrši sve veći pritisak na režime, podstaknuta velikim očekivanjima o posleratnom napretku. Etiopska vlast nakon rata odbija da prihvati rešenje Komisije o demarkaciji granice. To stanje izazivanja napetosti traje već oko deset godina i čini pretnju ponovnim ratom sa Eritrejom oko istog pograničnog spora realnom.

Ovakva politika etiopske vlade može se objasniti kroz sledeće teze. Pre svega, nakon uporne propagande protiv rešenja Komisije, prihvatanje odluke bi najverovatnije vladajuću koaliciju koštalo gubitka vlasti. Održavanjem pretnje od ponovnog rata, ma koliko ona realna bila, vlada sebi kupuje vreme. Nakon nasilja nad opozicijom 2005. ona dodatno komplikuje svoj položaj, jer gubi podršku u delovima zemlje i izložena je kritikama iz inostranstva. Na tim izborima koji su održani 2005. godine, izbili su sukobi u glavnom gradu kada je EPRDF proglasio pobjedu. Snage bezbednosti su tada ubile 193 demonstranta. Lideri pokreta su tada uhapšeni i i dalje su u zatvoru. Iako su zabranjena zakonom, u zatvorima i dalje mnogobrojni izveštaji svedoče o mučenjima, prebijanjima, zastrašivanju, kao i drugom okrutnom i nehumanom ponašanju, pogotovo prema članovima opozicije i njihovim pristalicama. Hiljade osumnjičenih se neosnovano zadržavaju u pritvoru, a potom im se ne isplaćuje naknada za nezakonit pritvor. Uslovi u zatvorima su jako loši. Postoji 3 federalna, 117 regionalnih i mnogo nezvaničnih zatvora.

Izborima od 2005. godine Meles Zenavi, odnosno vladajuća koalicija EPRDF, dobili su novi petogodišnji mandat, treći po redu. Dok su u izveštajima pre izbora koji su održani u aprilu 2008. godine mnogi simpatizeri i članovi opozicije bili izloženi zastrašivanjima, maltretiranjima i hapšenjima, desilo se i nekoliko politički motivisanih ubistava. S druge

strane, sami izbori su protekli mirno, iako je postojala bojazan da se ne ponovi situacija sa izbora iz 2005. godine.⁷

Dvadeset trećeg maja 2010. u Etiopiji su održani novi opšti izbori. Opozicija je pred izbore priznala da ima male šanse na izborni uspeh jer vladajuća stranka Etiopskog narodnog revolucionarnog fronta (EPRDF) premijera Melesa Zenavija zastrašuje i hapsi protivnike. Human Rights Watch (HRW) je osudio izbore kao višepartijski teatar sa, zapravo, samo jednom partijom učesnicom. Američka organizacija navodi da su izborima prethodili „meseci represije“, u kojima je vlada „vršila pritisak, zastrašivala i pretila etiopskim glasačima“.⁸

Premijer Meles Zenavi vlada još od 1991. godine i njegova popularnost se posmatra kroz prizmu velikog ekonomskog razvoja zemlje. Vlada je radila naporno na poboljšanju infrastrukture, posebno u urbanim delovima, kao i na omogućavanju bazičnih socijalnih usluga kao što je zdravstvo, sve većem broju stanovnika.

ZAKLJUČAK

Zaključak do koga se došlo kroz ovu analizu je da su greške koje su počinile obe zemlje, u smislu donošenja odgovarajućih političkih odluka koje su se odnosile na drugu zemlju u cilju prihvatanja druge strane kao jednake dovele do konflikta. Odnosno, uzrok konflikta se nalazi u prirodi vlasti i njenoj težnji za održanjem moći. Istorijske greške, kao što je nagon za aneksijom Eritreje (zbog ekonomskih razloga) od strane Etiopije i kasnije njene represivne politike dovele su do frustracije i konačno odcepljenja Eritreje. Međutim, nedostatak stabilizacionih mehanizama i adekvatne politike u Eritreji nakon nezavisnosti otežalo je situaciju. A razlike u domaćim ekonomijama dolile su ulje na vatru. Gubici za obe zemlje su bili ogromni i pored velikog siromaštva i bede koje su rezultat suše. Hiljade poginulih i milioni izbeglica rezultat su ovog sukoba. Odnosi su se pretvorili iz početne srdačnosti u neprijateljstvo bez mnogo izgleda za normalizaciju. Dakle, etiopsko-eritrejski sukob, pre svega pitanje granice, nije rešen do danas. Konflikt ima mnogo veće posledice po budućnost dve države. Etiopija je izgubila mogućnost izlaska na eritrejske luke, a Eritreja potreban prihod od uvoza i izvoza etiopskih trgovaca.

Međutim, ostalo je da se vidi kako i koliko još prepreka treba da prođu Eritreja i Etiopija da bi došle do zajedničkog razumevanja i pronalaženja rešenja za postojeće probleme i kako bi našle svoje mesto u spoljnoj politici. Od najveće važnosti za opstanak Etiopije i Eritreje je njihova puna i suštinska demokratičnost. Klizanje prema autokratiji proizvodi nestabilnost koja za posledicu ima opasnost po društvo i po sam opstanak države.

---

⁷ BBC, www.bbc.co.uk/news/10142318;

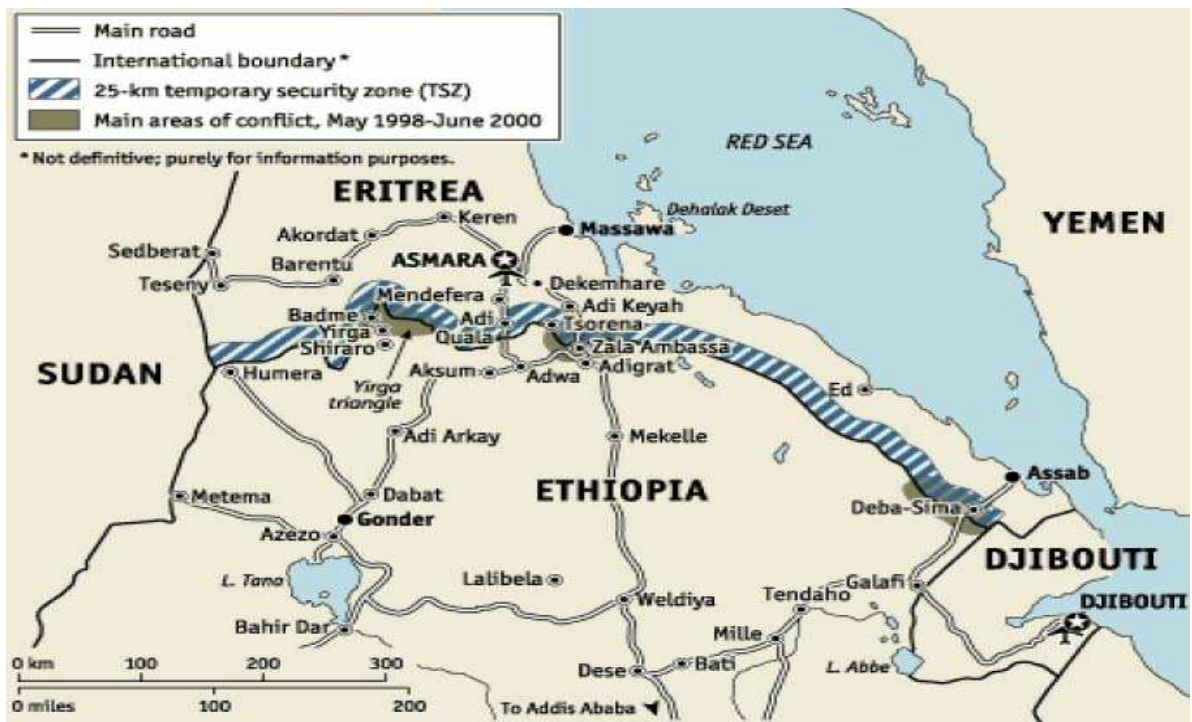
⁸ E-novine, www.e-novine.com/svet/svet-vesti/37694-Viepartijski-teatar-izbora-Etiopiji.html.

Mapa 1: Mapa Etiopije i Eritreje

Mapa 2: etiopsko – eritrejski sukob

Mapa 3: Zona bezbednosti Ujedinjenih nacija

LITERATURA

- Redie Bereketeab, *When Success Becomes a Liability: Challenges of State Building in Eritrea (1991-2005)*, Almqvistgatan 14, 754 30 Uppsala, Sweden;
- Román López Villicana and M. Venkataraman, *Public Policy Failure or Historical Debacle? A Study of Eritrea's Relations With Ethiopia Since 1991*, Universidad de las Américas-Puebla, Addis Ababa University, Ethiopia;
- John Sorensoni & Atsuko Matsuoka, *Phantom Wars and Cyberwars: Abyssinian Fundamentalism and Catastrophe in Eritrea*, 1) Department of Sociology, Brock University St. Catharines, Ontario L5H 1B9, Canada; 2) School of Social Work Atkinson College, York University Toronto, Ontario M3J 1P3, Canada;
- Jon Abbink, *Ethiopia – Eritrea: Proxy wars and Prospects of Peace in the Horn of Africa*, Journal of Contemporary African Studies, 21, 3, September 2003;
- Franklin Steves, *Regime Change and War: Domestic Politics and the Escalation of the Ethiopia–Eritrea Conflict*, Volume 16, Number 1, 2003, Cambridge Review of International Affairs;
- June Rock, *Relief and rehabilitation in Eritrea: lessons and issues*, Third World Quarterly, Vol 20, No 1, pp 129-142, 1999;
- Christopher Clapham, *War and State Formation in Ethiopia and Eritrea*, Failed States Conference, Florence, 10-14 April 2001;
- Fiona Lortan, *Africa Early Warning Programme*, Institute for Security Studies, Pretoria, published in African Security Review Vol. 9, No 4, 2000;
- <http://www.geografija.hr/clanci/344/eritreja-najmlada-africka-drzava>
- <http://www.cia.gov>
- www.e-novine.com/svet/svet-vesti/37694-Viepartijski-teatar-izbora-Etiopiji.html
- www.bbc.co.uk/news/10142318